

БАГАТСТВО КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті коротко описано ієрогліфічну систему китайської мови, подано аналіз 4 її тонів. Окреслено основні труднощі, які виникають під час вивчення китайської мови в іноземних студентів.

Ключові слова: нормативна китайська мова, діалекти, ієрогліфи, тони китайської мови.

Abstract. The article briefly describes the hieroglyphic system of the Chinese language, analyzes its 4 tones. The main difficulties encountered during the study of the Chinese language in foreign students are outlined.

Keywords: normative Chinese language, dialects, Han characters, tones of the Chinese language.

У наш час китайська мова доступна понад одному мільярду людей. Вона є офіційною у Китайській народній республіці (КНР), а ще на ній говорять в Індонезії, Малайзії, Камбоджі, В'єтнамі та інших країнах. Вона належить до китайсько-тибетської мовної групи. Китайська мова має сім діалектів, їх можна відрізнити по фонетиці, яка ускладнює розуміння між діалектами, а також є невеликі відмінності в лексиці й граматиці. Для спілкування носіїв різних діалектів слугує нормативна китайська мова – путунхуа, яка в свою чергу є фонетичною нормою і літературною мовою. Саме путунхуа вивчають іноземці, як китайську мову, яку потім використовують, працюючи у бюро перекладів.

Попри те, що багатство китайської мови полягає у кількості її діалектів, вони заважають Китаю використовувати одну мову, якою володіли б усі жителі Піднебесної. Китайська мова нічим не відрізняється від будь-якої іншої іноземної мови. Є свої складності в її розумінні, але й легкі моменти також є. По-перше, варто відзначити, що вона не має алфавіту, відсутні відміни й відмінювання, кожен ієрогліф – вже готове слово, а іноді й фраза. У зв'язку з використанням ієрогліфів у Китаї зовсім відсутні розділові знаки. Така граматика полегшує вивчення китайської мови [1].

Для того, щоб прочитати газету китайською мовою, необхідно знати не менше трьох тисяч ієрогліфів. Ієрогліфи значно відрізняються від систем письма інших мов. Це пов'язано з тим, що вони є однією з найдавніших систем письма на Землі. Ієрогліфам понад чотири тисячоліття й саме тому вони унікальні й є єдиним засобом зберігання традиційних особливостей китайської мови.

Точну кількість ієрогліфів порахувати неможливо. Називають цифри 40-80 тисяч знаків, але всі вчити немає потреби. Неписьменними в Китаї вважають тих, хто знає 500 ієрогліфів. Стандарт освіченості в сільській місцевості - 1500 ієрогліфів, в містах - 2000. Для того, щоб читати газети та неспеціалізовані видання треба вивчити біля 3 000 ієрогліфів. З першого погляду вони виглядають незрозумілими карлючками. В одному ієрогліфі може бути до 80 ліній. Але в їхньому написанні - ціла філософія, яка відображає сприйняття світу китайцями. Наприклад, ієрогліф "щастя" – фу складається з двох частин: вівтаря і роту в полі під дахом. Тобто на одну людину в родині припадає одне поле. Таке китайське щастя – щоб на кожну людину в великій родині було по полю їжі і дах над головою, якщо звичайно вона своїми вчинками не провинилася перед богами [2].

Ієрогліфіка за багато століть бачила достатньо змін. Найбільш значуща відбулася на початку двадцятого століття, коли китайці зрозуміли, що система писемності дуже складна, і не кожна людина здатна її зрозуміти, вивчити й використовувати. Незабаром для запису всіх текстів стали використовувати звичайну розмовну мову, що багато в чому спростило сприймання тексту. Найважливішим для китайського тексту став перехід на спрощені ієрогліфи, який відбувся у 70-х роках двадцятого століття. Зараз у КНР всі користуються простими ієрогліфами, яких нараховується понад шість тисяч знаків.

Не варто забувати про тони у китайській мові, які іноді можуть бути проблемою для іноземців. Для кожного складу є свій певний тон, який має назву етимологічний тон складу. Простіше кажучи, це зміна висоти голосу, це дозволяє впливати на зміст сказаного. Ще одним цікавим фактом є те, що один і той самий ієрогліф, прочитаний з різною інтонацією, може мати різний зміст.

Давайте більш докладніше зупинимося на тонах китайською мовою. Одне й те саме слово вимовляється з різною інтонацією, має різне значення, а звуки мови значно відрізняються від

українських і є важкими для вимови, через відмінності у будові артикуляційного українців та китайців. Тому студенту, який став на нелегкий шлях вивчення китайської мови перш за все слід звернути увагу на систему тонів. У путунхуа було закріплено чотири різних способи підвищення чи пониження інтонації, тобто чотири тони, які просто нумеруються. Тони настільки ж важливі для розуміння почутого, як і самі звуки слова. Одне й те ж поєднання звуків передає зовсім різні значення в залежності від того, яким тоном воно вимовлено. Перший тон – високий, рівний, справляє враження незакінченого висловлювання. Другий тон – короткий, швидко висхідний. Третій тон – має низхідно-висхідну форму, справляє враження здивованого питання. Четвертий тон – короткий, швидко спадний, справляє враження категоричного наказу. У китайському алфавітному тексті ці чотири тони позначаються значками, що нагадують форму тону, наприклад: та, та, та, та. Знак тону ставиться тільки над голосною буквою.

1- й тон - та (мати) Біти (книга); 2- й тон - та (коноплі) Біи (стиглий); 3- й тон - та (кінь) Біті (вважати); 4- й тон - та (ляти) Біи (дерево); Існує також нейтральний тон, який на письмі не позначається. Він вимовляється коротко та без наголосу.

Засновник китайського мовознавства Ма Цзянь Чжун, лінгвіст Ван Лі та ін. вважають, що самі по собі слова китайської мови на перший погляд не відносяться ні до однієї частини мови, але в складі речення будь-яке китайське слово можна віднести до певної частини на основі контексту. Отже, приналежність слова до частини мови – це характеристика, яку слово набуває лише в складі речення. У китайській мові дотримується чіткий порядок слів, який регулює відношення між словами. Згідно з цим підмет знаходиться на першому місці, присудок – на другому, додаток – на третьому, будь-яке означення завжди знаходиться перед означуваним словом [3, с. 156]. Про це завжди варто пам'ятати на початковому етапі навчання, будувати речення за цією моделлю, уникати інверсії. Тільки тоді, коли будуть сформовані навички відмінювання, тільки коли студент легко зможе співвідносити будь-який член речення з його початковою формою, тоді можна буде вживати непряний порядок слів у реченні.

Китайська мова вважається однією з найскладніших мов світу, але це тільки на перший погляд. Насправді лише людина, яка не стикалася з нею, може так вважати. Для того, щоб китайська мова стала простою, її вивченню потрібно присвячувати велику кількість часу кожного дня. Використання асоціативного методу розуміння ієрогліфів багато в чому спростить їх вивчення, а ще своєчасне корегування вимови й написання ієрогліфів дозволить уникнути складнощів у побудові речень.

Отже, китайська мова, яка належить одному з найбільш давніх народів світу – це джерело історії та унікальної культури. Вона відіграє важливу роль у сучасному світі. Збільшення її популярності пов'язане з покращенням китайсько-американських відносин. Популярність мови зростає, інтерес до неї стає все більшим і більшим. Вона привертає своїм різноманіттям, ховає у собі величезну кількість дивовижних знань, які хочеться поглинати. Це своєрідний світ, який потребує досконалого вивчення. Усе говорить про те, що китайська надовго залишиться однією з найперспективніших і найбільш потрібних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дерєга Я. С., Дерєга Р. Я. Китайська мова для дітей від 9 до 209 років: підруч. з китайської мови для всіх бажаючих. Курс 1 / Я. С. Дерєга., Р. Я. Дерєга. – Львів: «Декамерон-2002», 2009. – 304 с.
2. Ситник М. Китайська грамота для українців / М. Ситник // Українська правда. Життя. – Режим доступу https://life.pravda.com.ua/society/2011/03/23/75647/view_print/
3. Дем'янюк А. А. Труднощі при вивченні української мови китайськими студентами / А. А. Дем'янюк // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – Київ – 2010. С. 153-158.

Зозуля Ірина Євгенівна — канд. пед. наук, доцент кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, irazozulya15011985@gmail.com

Zozulia Iryna Yevgeniyivna – Candidate of Pedagogy, Associate Professor of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, irazozulya15011985@gmail.com

Ян Ке – студентка 1 курсу, факультету ІПЕН, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, yk929675625@gmail.com

Yan Ke – student of the first course, Faculty for Radio Engineering, Telecommunication and Electronic Instrument Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, yk929675625@gmail.com